

Dlaczego powinniśmy doskonalić jakość działania urzędów JST

Bogusława Urbaniak, Uniwersytet Łódzki

Przyjmuje się trzy ujęcia w nauce o administracji publicznej

- **Polityczne** – eksponuje znaczenie odpowiedzialności publicznej
- **Prawnicze** – postrzega administrację publiczną jako działalność normowaną prawem i poddaną rządowi prawa, które chroni indywidualne wolności i prawa obywateli
- **Menedżerskie** – eksponuje znaczenie profesjonalnego zarządzania, które ma znaczący wpływ na poprawę efektywności funkcjonowania administracji publicznej (*New Public Management*);

W kierunku menedżerskiego doskonalenia administracji publicznej (niektóre wyróżniki)

- powinna być nastawiona **na wyniki**, czyli na jakość świadczonych usług; kierownicy powinni definiować mierzalne standardy lub wskaźniki oceny i wg nich oceniać podległych pracowników;
- w ramach akcentowania jakości świadczonych usług zwraca się uwagę na kompleksowe **zarządzanie jakością** (TQM); jednak zbyt duży nacisk działań w administracji publicznej na wyniki może doprowadzić do niedoceniaenia doskonalenia zarządzania procesami oraz doskonalenia procedur.

W kierunku menedżerskiego doskonalenia administracji publicznej (niektóre wyróżniki)

- akcentuje dużą odpowiedzialność wobec społeczeństwa – drogą do tego celu jest większe zwrócenie uwagi na interesantów, traktowanych jako **klientów**, których potrzeby należy znać i zaspokajać; w polskiej literaturze wskazuje się na konieczność ustalenia właściwych granic konsumenckiej proaktywności administracji publicznej (J. Supernat);
- traktowanie interesantów jako klientów może być drogą poprawy efektywności i etyki administracji (*putting customers first*);
- powinna być poddana **deregulacji** – możliwość korzystania z posiadanych zasobów zgodnie z przekonaniem o najlepszych sposobach działania;

W kierunku menedżerskiego doskonalenia administracji publicznej (niektóre wyróżniki)

- potrzeba efektywniej gospodarować powierzonymi zasobami rzeczowymi i finansowymi;
- powinno się stwarzać pracownikom administracji publicznej warunki do przejawiania inicjatywy, aby mogli lepiej służyć interesantom; akcent na ciągłe uczenie się;
- potrzeba „uwolnienia” kierownictwa, czyli zawierzenia im, że wiedzą jak zarządzać, aby najlepiej realizować wyznaczone cele;
- akcent na partycypację – demokratyczne formy dialogu między organem administracyjnym a obywatelami – adresatami usług publicznych;
- nowe role kierownictwa mające poprawić wizerunek administracji publicznej

W kierunku menedżerskiego doskonalenia administracji publicznej (niektóre wyróżniki)

- wprowadzenie do administracji publicznej **rozwiązań właściwych** **adhokracji** (przeciwieństwo biurokracji), takich jak: niski stopień sformalizowania, praca w oparciu o zespoły, tworzone odpowiednio do potrzeb, mniej hierarchii, dążenie do wykorzystania wiedzy i pomysłowości wszystkich pracowników, wykorzystuje powiązania sieciowe, szeroko wykorzystuje technologie informatyczne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nowe role kierownictwa przewidziane w ramach koncepcji *New Public Management*

- **budowniczy konsensu** – wsłuchuje się w zróżnicowane interesy różnych grup społecznych i stara się odpowiednio je uwzględnić w procesie decyzyjnym;
- **popularyzator spraw lokalnych**;
- **interpretator wartości lokalnych** – identyfikuje istotne wartości w życiu całej społeczności lokalnej (nie pojedynczych grup);
- **wzór etycznego postępowania** – kierownik przykładem doskonałości w służbie publicznej i etycznym zachowaniu;
- **współwykonawca władzy lokalnej** poprzez budowę silnej sieci połączeń ze społecznością lokalną.

Jakość – systemy zarządzania jakością – zalety tego narzędzia

najpierw należy przygotować politykę
jakości, a to stwarza okazję do analizy
szczegółowych warunków działania,
prognoz oraz sformułowania celów
strategicznych oraz udoskonalenia
procesów komunikacji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

System zarządzania urzędu administracji publicznej powinien opierać się na podstawowych zasadach:

- przyjaznym nastawieniu do interesantów przychodzących do urzędu, rozwoju umiejętności pracowników,
- przejrzystości struktury i procedur działania,
- określeniu czynników wpływających na jakość usług,
- ustalenia podstawowego standardu świadczonych usług,
- monitorowaniu realizacji standardu,
- określeniu sposobu reagowania „naprawczego”, gdy standardy usług nie są realizowane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Co to znaczy dobrze zarządzać np. urzędem administracji samorządowej ?

Dobre zarządzanie oznacza m.in.:

- dostarczanie dobrej jakości usług,
- zwiększenie dostępu do danej kategorii usług, np. otwarcie urzędu w godzinach popołudniowych,
- zmniejszenie liczby decyzji zaskarżanych z powodu ich wadliwości prawnej,

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Bank Światowy przyjmuje 6 wskaźników dobrego rządzenia (*Worldwide Governance Indicators*)

- **Prawo wyrażania opinii i wpływ obywateli,**
- **Polityczna stabilność i brak przemocy,**
- **Efektywność administracji publicznej,**
- **Jakość stanowionego prawa,**
- **Rządy prawa,**
- **Kontrola korupcji.**

Pozycja Polski wg danych dla 2006 r.

- Według informacji za 2006 r. opublikowanych przez Bank Światowy Polska pogorszyła swoją pozycję w każdym z 6 wymiarów w porównaniu do roku 1998 i 2002
- Transparency International Polska opublikowało dane dotyczące indeksu percepcji korupcji (skala od 0 do 10) za 2007 r.; wartość **4,2** („0” oznacza bardzo skorumpowany) jest efektem poprawy w stosunku do lat poprzednich (ale „wróciliśmy” do 1999 r.); miejsce Polski – 61 wśród 180 krajów badanych

Efektywna administracja to organizm, który dzięki zarządzaniu:

- zna i rozumie kierunek, w którym podąża,
- funkcjonuje dzięki świadomej i dobrze zorganizowanej kadrze urzędników,
- potrafi szybko i skutecznie reagować na pojawiające się wyzwania społeczne i gospodarcze,
- umiejętnie korzysta z dostępnej wiedzy i doświadczeń w celu poprawy jakości swojego działania.

Efektywna i nowoczesna administracja dla obywateli i innych podmiotów prawa oznacza taką, która:

- pełni służebną rolę,
- w swoich działaniach kładzie nacisk na upraszczanie procedur
- I podnoszenie jakości usług

Zdecentralizowany, samorządowy pion administracji publicznej

Jakość działania urzędów JST jako jednostek pomocniczych w wykonywaniu zadań JST ma znaczący wpływ na załatwianie spraw dotyczących społeczności lokalnych i regionalnych a także zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wzrost znaczenia demokracji lokalnej

Akcentuje się w dokumentach sygnowanych przez Komisję Europejską wzmocnienie władzy wykonawczej samorządu lokalnego i regionalnego, przejście od *local government do local governance*;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ewolucja administracji publicznej

Wymiary oceny	Tradycyjna administracja publiczna	Nowe zarządzanie publiczne	Responsywne ¹ / zarządzanie
Relacje obywatel – władza publiczna	posłuszeństwo	Uprawnienie (do usługi)	partnerstwo
Odpowiedzialność administracji wobec	polityków	klientów	obywateli, interesariuszy
Główne zasady działania	zgodność z regułami i procedurami	efektywność i rezultaty	otwartość, przejrzystość, partycypacja
Kryteria sukcesu	nakład	wynik	proces
Kluczowy atrybut	bezstronność	profesjonalizm	współkreowanie

¹/reagujące, wrażliwe na, reakcja systemu po otrzymaniu sygnału. Źródło: World Public Sector report 2006, UN cyt. za http://www.zds.kprm.gov.pl/userfiles/polska2030_09.pdf

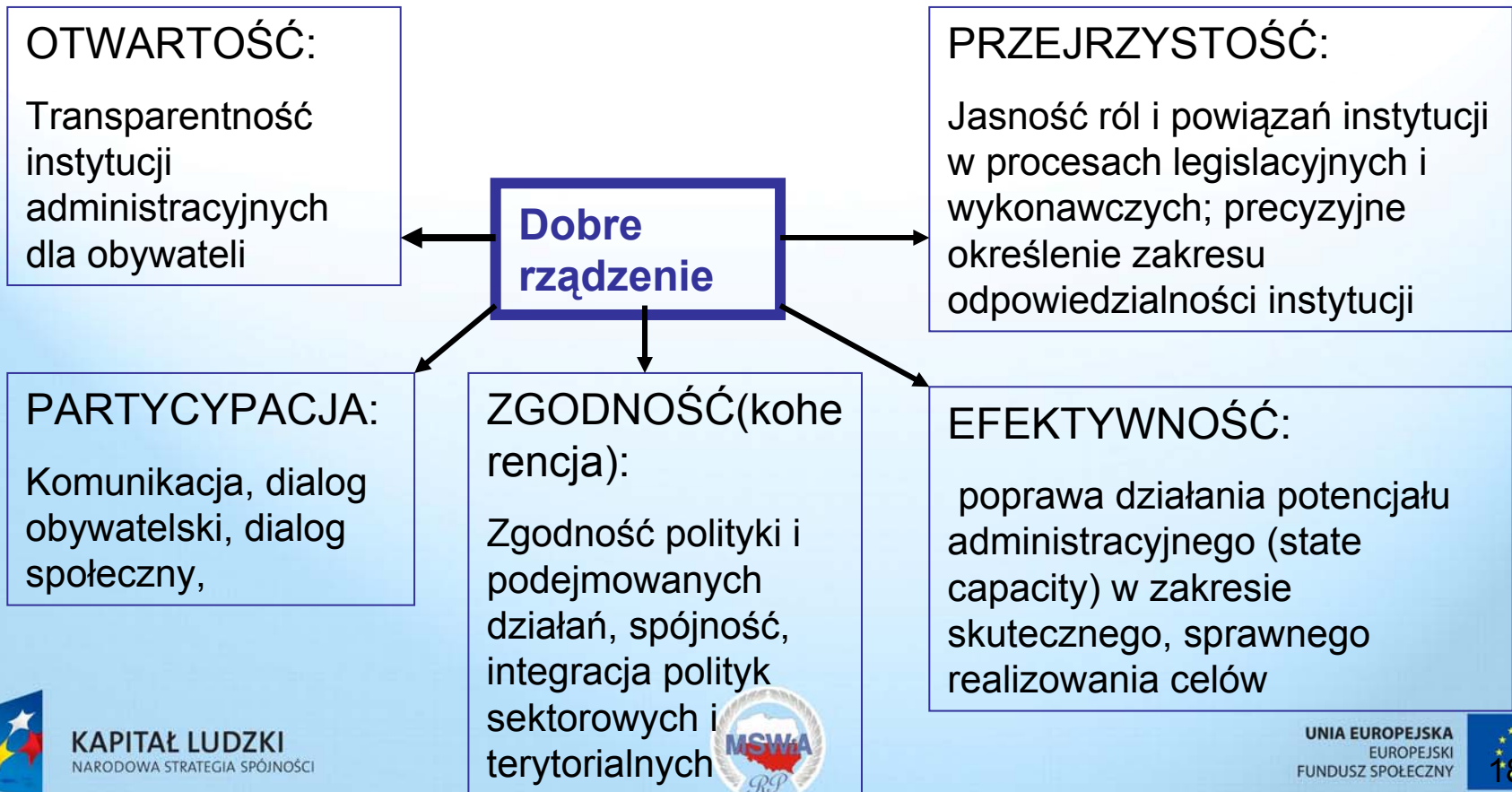
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Kryteria dobrego rządzenia działalność (*good governance*) wg Komisji Europejskiej (Biała księga z 2001r.)

W perspektywie do 2030 r.

(http://www.zds.kprm.gov.pl/userfiles/polska2030_09.pdf)

- ma być wprowadzony budżet zadaniowy, a więc wprowadzenie planowania zadaniowego,
- odejście od tradycyjnie pojmowanej hierarchicznej administracji,
- wprowadzenie przejrzystej rozliczalności konkretnych jednostek organizacyjnych oraz urzędników z zadań,
- wprowadzenie efektywnego systemu wynagrodzeń.

Dobre rządzenie (*good governance*)

Jednym z głównych odniesień dla pojęcia *dobrego rządzenia* jest kwestia

ZDOLNOŚCI ADMINISTRACYJNEJ (POTENCJAŁU ADMINISTRACYJNEGO),

niezbędnego do efektywnego realizowania działań publicznych wobec zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych; w literaturze pojęcie to nazywane jest *state capacity* (por. T. G. Grosse)

Reformy dotyczące zasady *dobrego rządzenia* powinny zostać przeprowadzone z uwzględnieniem miejscowego kontekstu administracyjnego oraz lokalnymi uwarunkowaniami i celami rozwojowymi

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Identyfikacja słabych i mocnych stron administracji samorządowej

Najpierw:

diagnoza lokalnego potencjału administracyjnego – w odniesieniu do przyjętych celów strategicznych poszczególnych polityk

Później:

- refleksja nad możliwościami podwyższenia state capacity
- wybór zasad dobrego rządzenia
- projektowanie zmian administracyjnych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podwyższanie state capacity

Planowanie reform administracyjnych współcześnie nie może ograniczać się tylko do kontekstu lokalnego ale z uwagi na procesy globalizacji – do międzynarodowego; najważniejsze wyzwania międzynarodowe – stymulowanie rozwoju innowacyjnego, konkurencyjnej gospodarki

Efektywność jako kryterium *dobrego zarządzania*

Kryterium „efektywność”
obejmuje zasadę:

- **proporcjonalności** – zakłada ona proporcjonalność instrumentów dostarczania usług i polityk publicznych do zakładanych celów, co oznacza realizację optymalną i oszczędną

Kryterium „efektywność”
obejmuje zasadę:

- **subsydiarności** – oznacza ona powstrzymywanie się od działań wyższego poziomu administracji na korzyść prac wykonywanych na niższych poziomach zarządzania

Propozycja najważniejszych warunków dobrego zarządzania w polskiej administracji(wg T.G.Grosse)- oparta na propozycjach Komisji Europejskiej

- **Transparentność administracji**
- **Partycypacja społeczna**
- **Rozliczalność administracji**
- **Efektywność - wzmacnianie potencjału administracyjnego**
- **Koherencja polityk publicznych**

Główne kryteria *dobrego rządzenia*

•Transparentność administracji

Instytucje administracyjne powinny być maksymalnie transparentne dla obywateli i opinii publicznej; chodzi o szerszą informację publiczną o działaniach wszystkich instytucji publicznych, bieżących pracach, strategach, programach, pomysłach, inicjatywach; kolejny składnik tego kryterium to **przygotowanie systemu przeciwdziałania korupcji**, jego istotnym elementem jest publikowanie informacji o procedurach, uczestnikach procesów decyzyjnych, mechanizmach wydatkowania funduszy publicznych, wynikach funkcjonowania instytucji

•Partycypacja społeczna

Szeroki udział społeczeństwa w pracach administracji, na wszystkich poziomach władz publicznych, a także na głównych etapach realizacji polityk publicznych; Komisja Europejska kładzie nacisk na udział organizacji pozarządowych w pracach organów administracji (dialog obywatelski), przedstawicieli pracodawców i związków zawodowych; chodzi o podjęcie systematycznych działań w kierunku wzmocnienia instytucji organizujących partnerstwo, ważne jest wyznaczenie podmiotów odpowiedzialnych za organizację procesu partycypacji

Główne kryteria *dobrego rządzenia*

• Rozliczalność administracji

nie tyle chodzi o wzmocnienie mechanizmów rozliczania władz publicznych przez obywateli, ale precyzyjnego określenia zakresu odpowiedzialności poszczególnych instytucji, a zwłaszcza zapewnienia podziału władz między ustawodawczą i wykonawczą

• Efektywność

Dotyczy poprawy działania potencjału administracyjnego w zakresie skutecznego, sprawnego realizowania celów polityk publicznych. Dwie dodatkowe zasady:

- Proporcjonalności
- Subsydiarności

Główne kryteria *dobrego rządzenia*

- **Koherencja** – dotyczy integracji zarządzania różnymi politykami publicznymi, tak europejskimi jak i krajowymi, a także między różnymi poziomami władz publicznych; ponadto dotyczy integracji polityk sektorowych i terytorialnych (szczególnie polityki spójności)

Rekomendacje

- Najpierw trzeba zdiagnozować sytuację, w której się znajdujemy – „Gdzie jesteśmy?”
- Znając zasady którymi mamy się kierować należy przystąpić do strategicznego podejścia do poprawy zarządzania
- Nie wszystkie reformy mogą być wdrażane jednocześnie
- Szczególnie ważne jest zdiagnozowanie potencjału administracyjnego do realizacji określonych polityk, usług publicznych

Rosną wyzwania przed administracją publiczną

Kadry !!!!!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziękuję za uwagę

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego